

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

ДРУГІ СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ А. КРИМСЬКОГО

Наукова програма Других Читань А. Кримського відбулася 9–10 червня 1998 р. у Києві в конференц-залі по вул. Грушевського, 4, де знаходиться Інститут сходознавства. Читання проходили цього разу без участі директора Інституту О.Прицака через відсутність його у Києві. Але в конференції взяли участь особливі гості. З привітальним словом до учасників Читань звернувся посол Ісламської Республіки Іран в Україні, на той час дуайєн дипломатичного корпусу, п. Бегзад Мазахері. Під час відкриття також брав слово Ю.Кочубей – український арабіст, який з 1966 р. перебував на дипломатичній службі за кордоном і про якого згадує О.Прицак в статті “Орієнталістика” у Енциклопедії Українознавства (Париж – Нью-Йорк, 1969). На відкритті була присутня секретар Посольства Турецької Республіки в Україні п. Неваль Гюндюз.

Під час відкриття відбулася презентація книжкових колекцій, які були передані Інституту сходознавства за сприяння і з допомогою посольств Японії та Туреччини в Україні.

Б. П. Яценко представив колекцію японських видань, що налічує близько 300 томів, і в якій є монографії та довідкові видання з історії, сучасної економіки, літератури й культури Японії. Особливу цінність для розвитку японістики мають колекції класичних історичних та літературних творів.

Колекцію турецьких видань представляв О.Галенко, який брав участь у поїзді делегації Інституту сходознавства разом з О.Прицаком та В.Остапчуком 30 жовтня – 13 листопада 1995 р. до Туреччини, під час якої і була досягнута домовленість про передачу Турецьким товариством мови та історії мовознавчих та історичних видань 1990-х років. Колекцію, що налічує близько 1000 томів, було доставлено в Інститут Посольством Турецької Республіки. Вона включає османські літописи та законодавство, зразки класичної османської літератури, турецького фольклору, чимало досліджень з історії та лінгвістики, словники. Особливу цінність мають повні комплекти журналів Турецького історичного товариства “Belleten” (з 1937 р.!) та “Belgeler”. Наявність такої бібліотеки в Україні закладає міцний фундамент для розвитку тюркології в нашій країні.

Роботу Других Читань було побудовано за схемою Перших Читань 1997 р., хіба що наукову програму відкривала сесія арабо-іранської філології та історії – це було зроблено в пам'ять перших і головних орієнталістичних зацікавлень А. Кримського. До того ж у роботі сесії взяла участь найбільша, порівняно з іншими, кількість доповідачів. Крім того, найбільш представницькими були сесії “Далекий Схід” та “Тюркський Світ та Євразія”. Подією стала поява сесії “Стародавній Схід”, на якій вперше заявила про своє утвердження в Україні єгиптологія.

Загалом було прочитано 35 наукових доповідей – рівно стільки ж, скільки й на Перших. Але цього разу всі виступаючі були з України. Щоправда географічно українська орієнталістика була цього разу краще представлена, ніж на попередніх Читаннях, охопивши не лише Асканію Нову, Київ, Львів та Луцьк, а додатково Харків з Донецьком. Втім, були відсутні арабісти та китаїсти Донецького регіону (з Луганська та Краматорська). Непокоїть, що вдруге не було чути голосу сходознавців з Криму, хоч там існує ціле відділення Інституту сходознавства, щоправда очолюване археологом паном Айбаїнім. Зате цього разу можливість виступити на форумі наукової орієнталістики дістало більше викладачів та аспірантів з університетів та інститутів Києва. Виступала навіть студентка Інституту “Схід-Захід” Ірина Петриченко.

Доповіді були різної тривалості – від 12 до 35 хвилин. На жаль, не вдається поки що узгодити та ухвалити однаковий для всіх доповідачів регламент виступів, щоб залишався час і для обговорення. Хоча порівняно тривалі дискусії виникли після кількох доповідей, зокрема після виступів Ю.Коваленко та Ю.Кочубея. Під час засідань були присутні від 25 до 50–60 осіб. Отже, Читання, здається, мають шанс стати традиційними.

11–12 червня учасники Читань, вшановуючи пам'ять А.Кримського, їздили у Звенигородку, де знаходиться музей-садиба родини Кримських (ще не відбудована). Звичайно, наукове спілкування тривало і під час поїздки, і на вечері в гаю на березі Гнилого Тикича, і навколо яскравого багаття аж до світанку. А вранці учасники піднялися на курганне поле, що над селом Неморож, і на одному з курганів мали змогу прилучитися під наставництвом тибетолога О.Огневої до тибетських обрядів поминання предків.

Фінансово проведення Других Читань А. Кримського було підтримане спонсорами в особі професора Ярослава Стеткевича та професора Сюзан Пінкні-Стеткевич, а також Посольства Ісламської Республіки Іран (стараннями наукового співробітника Інституту О.П.Зенцева).

Нижче наводимо список доповідей, виголошених на Других Читаннях А.Кримського.

9 червня 1998

I. Сесія “Арабо-іранська філологія та історія” (головуючі Тамара Приходько та Олексій Хамрай):

1. *Ярема Полотнюк* (Львів). Еволюція перської каліграфії з сер. XVI ст.

2. *Олексій Хамрай*. Арабсько-єврейські рукописи із зібрань НБУ ім. Вернадського.
3. *Костянтин Тищенко*. Сходознавчі докази існування протоукраїнської мови.
4. *Олег Бубенок*. Дані топонімії та гідронімії про перебування аланів-ясів у Східній Європі.
5. *Сергій Боднар*. Особливості та використання антропонімічної моделі в арабських комерційних ділових паперах.
6. *Ісмаїл Тарша*. До питання мовного етикету в іорданському діалекті арабської мови.
7. *Мухаммед Хассуна*. Питання фікг-аль-луга в арабському мовознавстві.
8. *Юлія Коваленко*. Містична традиція у середньовічній арабській філософії.
9. *Ігор Римаренко*. Філософська доктрина Хасана Ібн Сабаха.

II. Сесія “Історія сходознавства” (головуючий Юрій Кочубей).

1. *Ела Циганкова*. Кафедра-Інститут-Кабінет єврейської культури Академії наук України.
2. *Леся Матвеева*. Сходознавчі студії В.П.Бузескула.
3. *Юрій Кочубей*. До специфіки українського орієнталізму.

III. Сесія “Сучасний схід” (головуючий Борис Яценко).

1. *Олександр Ленько* (Харків). Джавахарлал Неру: присутність, цілі та завдання націоналізму.
2. *Борис Яценко*. Сучасна функціонально-галузєва структура господарства Японії.
3. *Людмила Павлішина*. Особливості впливу бюрократичної системи на політичні процеси в Японії.
4. *Ігор Семиволос*. Анатомія близькосхідного конфлікту.
5. *Сергій Данілов*. Територіально-виробничий комплекс Тунісу: зовнішня і внутрішня функції.

10 червня 1998

IV. Сесія “Тюркський світ та Євразія” (головуючий Олександр Галенко)

1. *Ярослав Дашкевич* (Львів). Калмики: останній кочовий народ півдня України (сер. XVII–XVIII ст.).
2. *Валерій Бушаков* (Асканія-Нова). Огузо-туркменський компонент в етногенезі кримських татар.

3. *Юрій Гоман*. До питання про історико-географічне поняття “Дешт-і Кипчак”.

4. *Михайло Швцов* (Донецьк). Надазов’я XII–XIV ст.

5. *Віктор Остапчук*. Проблеми використання османських “агкам деф-терлері” (реєстри фінансових наказів).

6. *Ірина Дрига*. Мовні особливості офіційних османських документів з Болгарії XIX ст.

7. *Олександр Галенко*. Українці в Османській імперії XVI–XVII ст.

V. Сесія “Стародавній Схід” (головує Олег Крижанівський).

1. *Юрій Павленко*. Проблеми етногенезу народів Центральної Азії.

2. *Олена Романова*. Жрецькі категорії “хему-ка” та “хему-нечер” в Єгипті періоду Давнього Царства.

3. *Ігор Туров*. Статус герів в єврейській громаді Палестини I–V ст.

VI. Сесія “Далекий Схід” (головує Олена Огнєва).

1. *Ірина Петриченко*. Японські середньовічні оповіді “іккю-бансесі”.

2. *Олена Огнєва* (Луцьк). XIII Далай-Лама та його дарунки у зібранні Музею Західного та Східного мистецтва у Києві.

3. *Василь Гамянін*. Проблеми періодизації історії Китаю першої половини XX ст.

4. *Віктор Кіктенко*. До періодизації українського китаєзнавства.

5. *Вадим Рубель*. До питання про походження самурайства і самурайських кланів у середньовічній Японії.

6. *Володимир Звиняцьковський*. Там, де Далекий Схід зустрівся з Далеким Заходом: Новозеландистика і проблема маорі).

З різних причин список доповідей, виголошених на Перших Читаннях А. Кримського, не було надруковано в інформації про них, вміщеній у попередньому випуску “Східного Світу”. Тому наводимо його зараз:

Звенигородка, 28 травня 1997.

Пленарне засідання.

Омелян Пріцак (Київ – Кембрідж, МА). Як Кримський працював: його науковий метод.

Юрій Кочубей (Париж – Київ). “Наукова діяльність А. Кримського у 30-ті рр.”

Сесія “Агатангел Кримський та сходознавство I” (головуючий Ільбер Ортайли).

Леся Матвєєва (Київ). Трагічні сторінки біографії А. Кримського.

Ела Циганкова (Київ). Всеукраїнський науково-дослідний інститут Близького Сходу (1930–1933).

Соломія Павличко (Київ). А. Кримський і український fin de siècle.

Олександр Галенко (Київ). Східний цикл в історії України.

Віктор Остапчук (Київ). Українське сходознавство в контексті проблеми орієнталізму.

Сесія “Арабо-іранська філологія та історія” (головуючий **Валерій Рибалкін**)

Ярослав Стеткевич (Чикаго). Полювання в класичній арабській поезії.

Сюзан Пінкні-Стеткевич (Блумінгтон). Поетика суплікації у ранній арабській касиді.

Костянтин Тищенко (Київ). До етимології етноніму кімерійців.

Ярема Полотнюк (Львів). Зміна семантики іменників іранського та арабського походження в індійському фарсі.

Сесія “Тюркський світ та Євразія I” (головуючий **Колін Гейвуд**).

Алій Колесніков (Санкт-Петербург). Інформації мусульманських географів IX–XIII ст. про етнічну ситуацію в Хорасані.

Ісенбіке Тоған (Анкара). Розділ Хорезму у XIII ст. та його історичне значення.

Кейт Фліт (Кембрідж), афа. Туреччина та работоргівля: випадок Ба-тіста Мачо.

Сесія “Тюркський світ та Євразія II” (головуючий **Віктор Остапчук**).

Ельвіра Груніна (Москва). До проблеми огузо-кипчацької мовної єдності.

Валерій Бушаков (Асканія-Нова). Етимологія та семантика тюркського терміну “казак”.

Олег Бубенок (Київ). “Чорні” і “білі” хозари – етнічні чи соціальні групи?

Олег Сухобоков (Київ). Слов’яни та хозари на Лівобережній Україні (за матеріалами археологічних досліджень 1960–1990-х рр.)

29 травня 1997

Сесія “Тюркський світ та Євразія III” (головуючий **Віктор Остапчук**).

Жіль Вайнштайн (Париж). Погляд збоку на сагу Вишневецького: велика посуха у Північному Причорномор’ї (1559–1560).

Ільбер Ортайли (Анкара). Османські плани відвоювання Криму за часів Селіма III.

Хроніка та інформація

Колін Гейвуд (Лондон). Перемінна хронологія Чигиринського походу (1089/1678) за османськими джерелами і у зв'язку з проблемами османського календаря.

Михайло Ходарковський (Чикаго). Колоніальне знання: переклад та класифікація в Росії раннього модерного часу.

Сесія “Орієнтальне мистецтво та археологія в Україні” (головуючий **Олександр Галенко**).

Каролін Фінкель (Стамбул). Історія спорудження Очаківської фортеці.
Юлія Сющук (Одеса). Міжрегіональні зв'язки мусульманської архітектури Криму.

Марина Сапунова (Одеса). Композиційні особливості мусульманської архітектури Криму.

Олександр Ралев (Одеса). Основні напрями досліджень пам'яток східної архітектури на Україні.

Олексій Хамрай (Київ). Досвід формалізації типів почерків єврейських рукописів.

Сесія “Агатангел Кримський та сходознавство II” (головуюча **Олена Огнєва**).

Віктор Кіктенко (Київ). Українці на чолі Пекінської духовної місії: до початків вивчення Китаю в Російській імперії.

Ігор Поліха (Київ). Арійська теорія в дослідженнях сучасних індійських істориків.

Валерій Храповський (Київ). Проблеми доарійської історії Ірану у праці А. Кримського про Елам.

Олена Огнєва (Луцьк). Образи Ригведи у “Лісовій пісні” Л.Українки.

Сесія “Сучасний Схід” (головуючий **Вадим Рубель**)

Валерій Рибалкін (Абу-Дабі – Київ). Зовнішня політика Об'єднаних Арабських Еміратів в останні роки.

Василь Гамянін (Київ). Джу Цзицін і формування нової літературної традиції у Китаї ХХ ст.

Людмила Павлішина (Київ). Проблема формування Палати Радників у парламенті Японії.

Олександр Галенко

АРХЕОЛОГІЯ СХОДУ В ІНТЕРНЕТІ

Сучасний комп'ютер – це не просто електронно-обчислювальна машина, він є засобом, за допомогою якого проводиться розподілення обчислень і доступ до віддалених баз даних, засобом обміну графічною інформацією, публікації періодичних видань, а також оперативного зв'язку з колегами в усьому світі. Ці й інші можливості інтегровані в глобальній мережі Інтернет. Для підключення до Інтернету необхідно мати персональний комп'ютер, модем і телефонну лінію. Робота в Інтернет є платною, однак навчальні й академічні заклади користуються пільгами. Наша мета – показати практичну користь Інтернету для археолога.

Пошукові машини

Для добору необхідної інформації широко використовують пошукові машини і каталоги. На великих серверах вони доповнюють один одного. Наприклад:

Yahoo (http://www.yahoo.com/Social_Science/Anthropology_and_Archaeology/);
Alta Vista (<http://www.altavista.com>);
Go.com (<http://www.go.com>);
Lycos (<http://www.lycos.com>).

У пошукових машинах робот (спеціальна програма) відбирає в мережі документи, в яких зазначені вами ключові слова згадуються найчастіше. Тому сторінки, що Вас цікавлять, можуть виявитися не на початку списку. Більш цілеспрямований пошук дозволяють проводити спеціалізовані сервери-каталоги, в яких інформація розсортована за змістом. Таке стає можливим завдяки тому, що інформацію за розділами каталогу розміщують люди. Широкі можливості для пошуку дають спеціалізовані пошукові сервери. Популярністю серед істориків користуються:

1. ArchNet (<http://archnet.uconn.edu>) – найбільша пошукова машина/каталог археологічних ресурсів усього світу. Основні розділи: регіони, наукові напрями (археометрія, ботаніка, кераміка, охорона культурної спадщини, освіта, етноісторія, етноархеологія, фауна, історична археологія, технологія кам'яного віку, картографування, програмне забезпечення), музеї, факультети вузів, новини, журнали і видавництва, пошук за ключовими словами. Тут можна зареєструвати свій сайт, щоб його внесли до каталогу, однак ця процедура займає кілька місяців.

2. ARGE (<http://odur.let.rug.nl/arge/>) – путівник по археологічних ресурсах Європи, який поєднує в собі можливості пошукової машини і каталогу. Інформацію можна шукати за регіонами, тематикою досліджень та історичними періодами.

3. Argos (<http://argos.evansville.edu>) – пошукова машина, яка використовує ресурси 11 великих серверів, присвячених історії й археології:

– Abzu – Стародавній Близький Схід;

- Byzantium – Візантія;
- Diotima – жінки в Стародавньому світі;
- Exploring Ancient World Cultures – Стародавній Схід, Стародавній Єгипет, Стародавній Китай, Стародавня Греція, Стародавній Рим, середньовічна Європа;
- Cambridge Classics – філософія, стародавня наука, лінгвістика, мистецтво;
- Kirke – класичний період Греції і Рима (німецькою мовою);
- The Labyrinth – медієвалістика;
- NetSERF – каталог середньовічних ресурсів, що містить великий гіпертекстовий глосарій середньовічних термінів;
- The Perseus Project – тексти, лексикон, зображення і карти Давньої Греції;
- Rassegna – класичний період Греції і Риму (італійською мовою);
- Romarch – популярний каталог ресурсів Давньої Італії і Римського світу.

4. ArcheoNet (<http://archweb.leidenuniv.nl/archeonet/archeonet.html>) – розташований на сервері Лейденського університету, сайт ArcheoNet присвячений головним чином освітнім програмам. Він являє собою докладний покажчик можливостей одержання і підвищення археологічної освіти в межах Європи. Інформація згрупована за розділами: місце розташування навчального закладу; наукова тематика; регіон, який досліджує навчальний заклад. Окреме місце відведено популярним нині програмам дистанційного навчання. Студенти, бажаючи взяти участь у розкопках, що проводяться європейськими вузами, можуть одержати форми заявок, а інститути, які організують такі розкопки, запрошуються до співробітництва.

5. Archaeology on the Net (<http://www.serve.com/archaeology>) – каталог археологічних ресурсів у Інтернеті, поданих за різними регіонами. Розділи містять посилання на польові звіти, бібліографічні підборки, періодичні видання, карти й атласи, вакансії в експедиціях. За науковими напрямками виділяють: антропологію, комп'ютерні методи в археології, археометрію, консервацію, дендрохронологію, етноархеологію, стародавню флору і фауну, картографування, лінгвістику, музеї, наскальне мистецтво, підводну археологію.

Публікації і новини

Одним із засобів обміну інформацією є публікації – друкарські й електронні. Великі видавництва вже давно використовують Інтернет для презентації нових книг (найчастіше зі змістом) і журналів (з переліком статей і анотацій до них). Багато книг і журналів з археології Сходу друкують такі видавництва:

1. Видавництво "Петербургское востоковедение" (<http://www.pvcentre.hotmail.ru>);
2. Oxbow Books (<http://www.oxbowbooks.com/>);
3. University Museum Publications (http://www.upenn.edu/museum_pubs/index.html);
4. Archaeology Books (<http://www.archaeology-books.com/>);
5. Archaeopress, Publishers of British Archaeological Reports (<http://www.archaeopress.demon.co.uk/>);
6. Aris and Phillips. Specialist Humanities Publishers (<http://www.arisandphillips.com/>);
7. Locus Classicus Books (<http://www.abebooks.com/home/LOCUSCLASSICUS/>);
8. Loeb Classical Library (http://www.hup.harvard.edu/Web_Loeb/Loeb.home.page.html);
9. Papyrus Books (<http://www.papyrusbooks.com/>);

10. Tables of Contents of Journals of Interest to Classicists (TOCS-IN) (<http://www.chass.utoronto.ca:8080/amphoras/tocs.html>);
11. Coyote Press (<http://www.coyotepress.com>);
12. French Archaeology Documents (<http://www.culture.fr/culture/editions/daf/dafac-en.htm>);
13. Sage Publications / Altamira Press (<http://www.sagepub.co.uk>);
14. Vedams Books from India (<http://www.vedamsbooks.com/archaeol.htm>);
15. B.T.Batsford, Archaeology Books (<http://www.batsford.com/Archaeology/>).

Найбільше зручним сервісом є "alert" – видавництво надсилає на Вашу електронну пошту перелік виданих книг і статей з предмету, який Вас цікавить. Безкоштовними є:

1. Alert видавництва Cambridge University Press (<http://www.cup.cam.ac.uk/cais/cais.asp>);
2. Alert видавництва Kluwer (<http://www.wkap.nl/kaphtml.htm/ALERT>);
3. Alert видавництва Vedams Books (<http://www.vedamsbooks.com/archaeol.htm>);
4. Список розсилання археологічних публікацій ArchPub (<http://www.serve.com/archaeology/archpub>);

Є Web-сторінка й у деяких окремих журналів:

1. Antiquity (<http://intarch.ac.uk/antiquity/>);
2. Archaeologia Bulgarica (<http://www.techno-link.com/clients/lvagalin/index.html>);
3. Medieval Review (<http://dns.hti.umich.edu/misc/bmr/mabout.html>);
4. Bulletin of the American Schools of Oriental Research (<http://www.asor.org/BASOR/BASORHP.html>);
5. Forum Archaeologiae Austrian Journal of Archaeology (<http://allergy.hno.akh-wien.ac.at/forum/>);
6. Journal of Roman Archaeology (<http://www.journalofromanarch.com/>);
7. Mediterranean Studies Journal (<http://www.asu.edu/clas/acmrs/medstud.html>);
8. Old World Archaeology Newsletter (OWAN) (<http://www.wesleyan.edu/classics/OWAN.html>);
9. Archaeometry (<http://www.rlaha.ox.ac.uk/arch.html>);
10. Journal of Cuneiform Studies (<http://www.asor.org/JCS/JCSHP.html>);
11. Archaeological Dialogues (http://archweb.LeidenUniv.nl/ad/home_ad.html);
12. Annual Egyptological Bibliography (AEB) (<http://www.leidenuniv.nl/mino/aeb.html>);
13. Archaeology Magazine (<http://www.he.net/~archaeol/index.html>);
14. Journal of Field Archaeology (<http://jfa-www.bu.edu/>);
15. Papers From The Institute of Archaeology (UCL) (<http://www.ucl.ac.uk/archaeology/pia>);
16. Radiocarbon (<http://packrat.aml.arizona.edu/>);
17. Bulletin of the School of Oriental and African Studies (<http://www3.oup.co.uk/blsoas/>);
18. Journal of the Royal Asiatic Society (<http://www.royalasiaicsociety.co.uk/>);
19. Journal of East Asian Archaeology (<http://www.bri.nl/catalogue/productinfo.asp?product=8596>);
20. Asian Perspectives (<http://www.hawaii.edu/uhipress/journals/ap/>);
21. Archaeoastronomy (<http://www.wam.umd.edu/~tlaloc/archastro/aaajourn.html>);
22. Каталог журналів з історії та археології в Інтернеті (History Journals Guide) (<http://www.history-journals.de/>).

Останнім часом з'явилися авторитетні видання, що існують тільки в електронному виді (у комп'ютерних мережах). Ці журнали редагуються головними фахівцями-істориками. Перевага цього виду публікації в тому, що статті виходять швидше і можуть включати елементи мультимедіа (комп'ютерну графіку, звукову і відеоінформацію), великі таблиці.

1. Internet Archaeology (<http://intarch.ac.uk/index.html>);
2. Online Archaeology—An Electronic Journal Of Archaeological Theory (<http://avebury.arch.soton.ac.uk/Journal/journal.html>);
3. Assemblage (<http://www.shef.ac.uk/uni/union/susoc/assem/>);
4. Aerial Archaeology Newsletter (<http://www.nmia.com/~jaybird/AANewsletter/>);
5. Electronic Antiquity (FTP) (<ftp://ftp.utas.edu.au/departments/classics/antiquity/>);
6. Rock Art Online Bulletin (<http://www.geocities.com/Athens/2996/index.html>);
7. Archaeological Dialogues (http://archweb.LeidenUniv.nl/ad/home_ad.html);
8. Archaeology Magazine (<http://www.he.net/~archaeol/index.html>);
9. Bulletin of Information on Computing in Anthhttpology (<http://lucy.ukc.ac.uk/bi-caindex.html>);
10. Discover Archaeology Magazine (<http://www.discoverarchaeology.com/>);
11. Forum Archaeologiae (Austrian Journal of Archaeology) (<http://allergy.hno.akh-wien.ac.at/forum/>);
12. Internet Journal of Anthropological Studies (<http://taylor.anthro.umt.edu/ijas/ijas-home.htm>);
13. Journal of Archaeological Imagination (<http://www.stud.hum.ku.dk/jai/>);
14. LEVANT (Archaeology of Palestine, Transjordan, Syria and Lebanon) (<http://www.man.ac.uk/Arts/archaeology/levant.html>);
15. Midcontinental Journal of Archaeology (<http://www.uiowa.edu/~osa/publica/mcja/mcja.htm>);
16. Music & Anthropology (http://gotan.cirfid.unibo.it/M&A/M&A_main.htm);
17. The Ancient History Bulletin (<http://www.trentu.ca/ahb/>);
18. Anistoriton (<http://users.hol.gr/~dilos/anistor/cover.htm>);
19. ARACHNIION A Journal of Ancient Literature and History (<http://www.cisi.users.it/arachne/arachne.html>);
20. Archae ofauna (<http://www.uam.es/estructura/departamentos/Ciencias/biologia/archeozoo/paginas/Fauna.html>);
21. Archaeologia Bulgarica (<http://www.techno-link.com/clients/lvagalin/index.html>);
22. Archaeological Dialogues Journal (http://archweb.LeidenUniv.nl/ad/home_ad.html);
23. ArchAGENDA (<http://www.pratique.fr/~archdata/archagenda.html>);
24. Asterix (<http://www.univ-mulhouse.fr/~mage/riviere/bd/asterix/asterix.html>);
25. Athena Review (<http://www.athenapub.com>);
26. Bulletin of the American Schools of Oriental Research (<http://www.asor.org/BASOR/BASORHP.html>);
27. Diggings Archaeology (<http://www.argonet.co.uk/education/diggings>);
28. Evolutions (<http://www.wnt.it/cultura/moscatelli/>);
29. Journal of Roman Military Equipment Studies (<http://pobox.com/~jrmes/jrmes.htm>);
30. Libyan Studies (<http://britac3.britac.ac.uk/institutes/libya/libstud.html>);
31. London Museum of Archaeology Publications (<http://www.uwo.ca/museum/publications.html>);
32. Medieval Review (<http://dns.hti.umich.edu/misc/bmr/mabout.html>);

33. Mediterranean Studies Journal (<http://www.asu.edu:80/clas/acmrs/medstud.html>);
34. Nordic Archaeological Abstracts (<http://www.naa.dk>);
35. Suda On-Line (<http://www.ziplink.net/~ptrourke/sol.html>);
36. Tel Aviv, Journal of the Institute of Archaeology, TAU (<http://www.tau.ac.il/~archpubs/press/index.html>).

В Інтернеті є безкоштовні групи новин з різної тематики. Якщо Ви наберете в браузері адресу на зразок `news:sci.archaeology`, то відкриється Ваша поштова програма і запропонує завантажити групу новин або підписатися на неї. Ви можете посилати свої повідомлення і відповідати на чужі, наприклад:

- `news:sci.anthropology.paleo`
- `news:sci.archaeology.moderated`
- `news:alt.archaeology`

На відміну від групи новин, яку можна переглядати в режимі on-line, списки розсилання (mailing lists) дають можливість брати участь у дискусіях фахівців, одержуючи звичайні електронні листи. Каталог таких списків можна переглянути за адресою <http://www.mailbase.ac.uk/lists/>. Звичайно щоб підписатися на список розсилання треба надіслати за визначеною адресою лист із командою, наприклад `subscribe ivanov@company.com`. Після цього сервер надішле вам повідомлення про те, що ви зараховані до передплатників. Приклади:

1. Лист розсилання "Сходознавство", http://www.hist.msu.ru/RSSH/r_orient.htm;
2. ANE (Ancient Near East)–надіслати повідомлення `subscribe ane` за адресою majordomo@oi.uchicago.edu;
3. Archaeological Data Service(ads-all), <http://www.mailbase.ac.uk/lists/ads-all/join.html>;
4. Список розсилання з проблеми давньої металургії arch-metals <http://www.mailbase.ac.uk/lists/arch-metals/join.html>;
5. Список розсилання з пізньої Римської імперії (284-500 IT) later-roman-empire <http://www.mailbase.ac.uk/lists/later-roman-empire/join.html>;
6. Archaeology & Technology–надіслати повідомлення `subscribe aia-1` за адресою majordomo@brynmawr.edu;
7. ARCHAEOBOTANY–надіслати повідомлення `subscribe archaeobotany your-first-name your-last-name` за адресою listserv@eng-h.gov.uk;
8. ARCH-L (Archaeology)–надіслати повідомлення `subscribe arch-l your-first-name your-last-name` за адресою listserv@tamvml.tamu.edu;
9. ARCH-THEORY (Archaeological theory in Europe)–надіслати повідомлення `join arch-theory your-first-name your-last-name` за адресою mailbase@mailbase.ac.uk;
10. ARCHCOMP-L (Archaeological comailbase)–надіслати повідомлення `sub ARCHCOMP-L your-first-name your-last-name` за адресою listserv@listserv.acsu.buffalo.edu;
11. ARHEOLOGIE-L (Romanian archaeology) – надіслати повідомлення `subscribe ARHEOLOGIE-L your-first-name your-last-name` за адресою listserv@pcnet.ro;
12. ARTIFACT (Material culture study/methods)–надіслати повідомлення `subscribe artifact your-first-name your-last-name` за адресою listserv@umdd.umd.edu;
13. EAAN (East Asian Archaeology Network)–надіслати повідомлення `subscribe eaan` за адресою 1stsrvc@ccat.sas.upenn.edu;
14. SOPA (Society for Professional Archeologists)–надіслати повідомлення `subscribe sopa your-name your-e-mail-address` за адресою majordomo@mail.smu.edu.

Пошук колег

Усе більш популярними стають міжнародні проекти комплексних історичних і культурологічних досліджень, і якщо зв'язки з фахівцями на території колишнього СРСР налагоджені, то для встановлення контактів із закордонними колегами Інтернет – дійсно незамінний засіб. Знайти людину в Інтернеті можна різними способами.

Існують спеціальні пошукові машини, де можна знайти людину за ім'ям. Як наслідок, звичайно, – великий список, і доводиться відсівати однофамільців.

1. <http://www.anywho.com>
2. <http://www.infospace.com>
3. <http://www.whowhere.com>
4. <http://www.switchboard.com>
5. <http://rs.intemic.net/whois.html>

Більш цілеспрямований засіб пошуку – Worldwide Email Directory of Anthropologists (WEDA) (<http://wings.buffalo.edu/academic/department/anthropology/weda/>).

Крім того, списки викладачів і співробітників, звичайно, наводяться на web-сайтах академічних інститутів і навчальних закладів, наприклад:

1. Комітет археології Оксфордського університету (Велика Британія) (<http://units.ox.ac.uk/departments/archaeology/whoswho.htm>);
2. Інститут МакДональда (Велика Британія) (<http://www-mcdonald.arch.cam.ac.uk/Mc/Staff/Staff.Htm>);
3. Університет Адама Міцкевича (Польща) (<http://www.amu.edu.pl/welcome.html.en>);
4. Відділення археології університету Калгари (Канада) (<http://www.ucalgary.ca/Uof/faculties/SS/ARKY/ARKY.html>);
5. Археологічна лабораторія університету Гумбольдта (США) (<http://sorrel.humboldt.edu/~archlab>).

Джерела фінансування

Одним із головних питань наукового проекту є фінансування. В умовах недостатньої державної підтримки актуальним стає пошук альтернативних джерел. У країнах СНД зараз діє ряд міжнародних організацій, які підтримують дослідження в області гуманітарних наук:

1. Міжнародний фонд "Відродження" (<http://www.irf.lviv.ua/>);
2. Європейський науковий фонд (European Science Foundation) (<http://www.esf.org/>) здійснює підтримку фундаментальних досліджень в області природних і технічних наук, у медицині і біомедицині, гуманітарних і соціальних науках; співробітництво з іншими науковими інститутами в Європі та за її межами.
3. Фонд Веннера-Грена. Сприяння антропологічним дослідженням (The Wenner-Gren Foundation for Anthropological Research) (<http://www.wennergren.org/>), підтримка досліджень в усіх областях антропології й суміжних дисциплінах.
4. Фонд Форда (The Ford Foundation) (<http://www.fordfound.org/>). Боротьба зі злиднями, права людини, міжнародні відношення, освіта і культура.

5. Кувейтський фонд розвитку науки (Kuwait Foundation for the Advancement of Science) (<http://www.kfasci.org/>).

6. Представництво Інституту "Открытое общество" у Росії (<http://www.osi.ru/>). Здійснює підтримку широкого спектру програм та проєктів в області освіти, телекомунікацій, прав людини, науки та медицини, мистецтва і культури.

7. Королівський антропологічний інститут Велика Британія та Ірландія (Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland) (http://www.rai.anthropology.org.uk/grants/research_funds.html). Підтримує дослідження в області антропології, сприяє проведенню конференцій і лекцій.

8. Фонд Рокфеллерів (The Rockefeller Foundation) (<http://www.rockfound.org/frameset.html>). Надає гранти і стипендії у напрямках: глобальні наукові програми, мистецтво та гуманітарні дисципліни, забезпечення рівних можливостей для різних соціальних і етнічних груп.

9. Центр наук про людину (Maison des Sciences de l'Homme) (<http://www.msh-paris.fr/>). Здійснює діяльність в області гуманітарних і соціальних наук у Франції і за її межами.

10. Німецька служба академічних обмінів (DAAD) (<http://www2.daad.de/index.html>). Надає стипендії для проведення наукових досліджень і організує академічні обміни студентами, аспірантами і вченими.

11. Міжнародний науковий фонд (The International Science Foundation) (<http://www.soros.org/isf.html>). Займається підтримкою науки в країнах СНД, розробляє програми довгострокових грантів для наукових досліджень.

12. Російський гуманітарний науковий фонд (РГНФ) (<http://www.rfh.ru/>). Підтримує наукові дослідження в областях: філософія, політологія, соціологія, наукознавство, права, економіка, історія, археологія, етнологія, мистецтвознавство, філологія, психологія, педагогіка.

13. Фонд "Євразія" (<http://www.eurasia.org>).

14. Московське представництво IREX (Рада з міжнародних досліджень і наукових обмінів) (<http://www.irex.ru/>).

15. Фонд Лики (The Leakey Foundation) (<http://www.leakeyfoundation.org/>). Підтримує дослідження в області походження й еволюції людини.

16. Пошук інформації про фонди в США по їхніх назвах (Foundation Finder) (<http://lnp.fdncenter.org/finder.html>).

Вітчизняні ресурси

Вітчизняні сайти, присвячені археології і сходознавству, подані переважно серверами ВУЗів і академічних інститутів. Можна відзначити, що українські ресурси фактично є часткою російського Інтернету, набагато більш розвинутого й структурованого.

1. Інститут Археології НАН України (<http://www.ipri.kiev.ua/win/NAS/>).

2. Інститут Сходознавства НАН України (<http://www.gilan.uanet.net/nasu/ios.html>).

3. Донецький Центр Інституту Сходознавства НАН України (http://members.tripod.com/oriental_studies/).

4. Журнал "Археологія" (Київ) (<http://www.nas.gov.ua/catalog/nasJist5.html>).

5. Список археологічних виставок України (<http://www.icfcst.kiev.ua/Archaeol/exhib.htm>).

6. Товариство археології й антропології (засновано на кафедрі археології і музеєзнавства Національного Київського університету) (<http://users.univ.kiev.ua/~arch/index.html>).
7. Західно-Європейський археологічний журнал (<http://eeu-a.kiev.ua/journal/>).
8. Хортицька старовина (пам'ятники історії й археології) (<http://www.bcs.zp.ua/khortitsa/>).
9. Одеський Археологічний музей (<http://www.arhaeology.farlep.odessa.ua>).
10. Книга Віктора Петрова "Походження українського народу" (<http://members.tripod.com/~moonstation/9/>).
11. Сибірська Асоціація дослідників первісного мистецтва (<http://www.kem-su.ru/org/sapar/index.html>).
12. Лабораторія археологічних досліджень Уральського держуніверситету (http://www2.usu.ru/arch_laboratory/index_eng.html).
13. Зведення про російські музеї, галереї, виставки (<http://www.museum.ru>).
14. Виставка Інституту археології й етнографії Сибірського відділення РАН (<http://www.fi-iends-partners.org/oldfriends/siberia/indexold.html>).
15. Інформаційний центр "Хазарія" (матеріали з тюркської та іудейської культур України і Росії) (<http://www.khazaria.com>).
16. Раскопки Л. Т. Яблонского в Покровке (Росія) (<http://www.qal.berkeley.edu/arf/newsletter/3.1/pokrovka.html>).
17. Звіт монгольсько-російсько-американської палеолітичної експедиції в пустелі Гобі (<http://www.explorers.org/mongolia.html>).
18. Скифіка – Кельтика (пізніші доримські часи Східної Європи) (<http://www.rednet.ru/~eremenko>).
19. Сервер "Древности" – зібрання посилань на археологічні ресурси степу і лісостепу Східної Європи (<http://www.main.vsu.ru/~hfcl/antiq/>).
20. Історичний науково-утворювальний сервер Асоціації "Історія і комп'ютер" (<http://kleio.dcn-asu.ru>).
21. Євроазіатський сходознавчий сервер (<http://www.orient.ru>) (перевірено).
22. Інститут сходознавства РАН (<http://www.orientalia.ac.ru>).
23. Інтернет-клуб для сходознавців. Новини, центри сходознавства, наукова творчість, програмні продукти (<http://oriental.energonet.ru>).
24. SOTA – Дослідницький центр (Голландія) вивчення тюркських народів колишнього СРСР, у т.ч. кримських татар і караїмів (<http://www.turkiye.net/sota/sota.html>).
25. Інститут країн Азії й Африки при МГУ (<http://www.iaas.msu.ru/>).
26. Історичний факультет МГУ (<http://www.hist.msu.ru>).

Програмне забезпечення

Інтернет надає доступ до різних програмних продуктів, у тому числі тих, що використовуються в археології.

1. BASP: The Bonn Archaeological Statistics Package (DOS and Windows) (<http://www.uni-koeln.de/~al001/basp.html>) – популярний серед істориків статистичний пакет, що містить засоби кластерного та інших видів аналізу, моделювання соціальних процесів, картографування.
2. Організація "Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology" (<http://caa.soton.ac.uk/>).

3. Пакет багатовимірного статистичного аналізу Р.Райта (Сідней) (<http://www.archaeology.usyd.edu.au/mvarch/mvnuts.html>).
4. Calib – програма калібрування для радіовуглецевого аналізу (<ftp://ftp.u.washington.edu/public/qil/calib>).
5. OxCal – програма калібрування для радіовуглецевого аналізу (<http://units.ox.ac.uk/departments/rlaha/>).
6. Підбирання ресурсів CAD (Computer Aided Design) для археологів (<http://www.rdg.ac.uk/AcaDepts/la/Arch/cad.html>).
7. Інші ресурси CAD (<http://www.cadalog.com/>).
8. PhotoModeler (<http://www.photomodeler.com>) – графічний пакет для створення тривимірних моделей, у тому числі артефактів і археологічних пам'яток.
9. Російські бази даних зі звірного стилю скіфської епохи, пам'яток Ананьїнської культури, для збереження археологічної бібліографії (<http://home.comset.net/stas/databases.htm>).
10. Forager 2.01 (<http://borealis.lib.uconn.edu/archnet/software/for20.html>) – моделювання процесів виробництва і споживання продовольчих ресурсів на обмеженій території.
11. Бази даних з палеокліматології та палинології (<http://www.ngdc.noaa.gov/paleo/softlib.html>).
12. Створення каталогів пам'яток наскельного мистецтва (<http://www.10mb.com/rupestre/database/>).
13. Sampler (<http://borealis.lib.uconn.edu/archnet/software/sampler.html>) – моделювання добору проб в археології.
14. WinDig (<http://www.gla.ac.uk/Inter/Computerpast/archhttp/homepage.html>) – моделювання археологічних розкопок (навчальна програма).
15. Супутникові фотографії відомих історичних районів (<http://www.jpl.nasa.gov/radar/sircxsar/archaeology.html>).
16. Бази даних для опрацювання палеолітичних колекцій (<http://db1.bi.shop-museum.org/software/software.htm>).

В. Рафалюк, А. Ловягін

